

Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnalle 13.11.2023

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta, HE 75/2023 vp

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf kiittää saamastaan mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä HE 75/2023 vp.

FSS vastustaa hallituksen aikeita kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen tiettyjen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista. FSS edustaa tässä yhteydessä toisen asteen ja kansanopistojen opiskelijoita. Siksi tässä lausunnossa keskitytään esityksen vaikutuksiin meidän kohderyhmäämme, erityisesti opintotuen ja yleisen asumistuen osalta.

Opintotuki on ratkaisevan tärkeä sosiaalietuus, joka antaa yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet kaikille kansalaisille heidän sosioekonomisesta taustastaan riippumatta. Opintotuen pääasiallinen tavoite on täysipäiväisen opiskelun mahdollistaminen, ja hallituksen indeksijäädytykset voivat vaikeuttaa tätä. Yhä useammat opiskelijat työskentelevät opintojen ohella, mikä pidentää opiskeluaikoja ja lisää opiskelijoiden paineita. Hallituksen esitys vaikuttaa siis kielteisesti opiskelijoiden toimeentuloon ja yhdenvertaisiin koulutusmahdollisuuksiin. Lisäksi on vaarana, että se pidentää opiskeluaikoja ja lisää opintonsa keskeyttävien opiskelijoiden määrää.

Kaikista yllä mainituista syistä FSS on hyvin huolissaan hallituksen suunnitelmista sekä opintotuen ja yleisen asumistuen indeksijäädytysten osalta että koskien hallituksen esitystä HE 80/2023 vp opintotuen lainapainotteisuuden lisäämisestä korottamalla opintolainan valtiontakauksen kuukausikohtaisia määriä. FSS on huolissaan sekä esityksen lyhyen aikavälin vaikutuksista muun muassa opiskelijoiden toimeentuloon että sen pitkän aikavälin vaikutuksista esimerkiksi opiskelijoiden hyvinvointiin ja mielenterveyteen, yhdenvertaisiin koulutusmahdollisuuksiin ja koulutustason nostamista koskevaan tavoitteeseen. FSS toivoo, että valiokunta ja eduskunta tarkastelevat myös näitä vaikutuksia lakia käsitellessään eivätkä pelkästään keskity lain lyhytaikaisiin taloudellisiin vaikutuksiin.

Koulutusmahdollisuuksien eriarvoistuminen

Opintotuen indeksitarkistusten tekemättä jättäminen leikkaisi ehdotuksen mukaan tuen määrää 31,70 eurolla tällä hallituskaudella. Tämä yhdistettynä yleiseen asumistukeen tehtäviin leikkauksiin tarkoittaa sitä, että hallituksen toimenpiteet heikentävät opiskelijoiden toimeentuloa huomattavasti. Opiskelijoiden taloudelliset resurssit ovat usein rajalliset, eikä heillä ole useinkaan mahdollisuutta kompensoida opintotuen arvon pienennystä. Tämä tarkoittaa sitä, että jo nyt haavoittuvassa asemassa olevat ihmisryhmät kärsisivät

tästä toimenpiteestä kaikista eniten. Tämä johtaa myös koulutusmahdollisuuksien eriarvoistumiseen erilaisista sosioekonomisista taustoista tulevien opiskelijoiden välillä.

Opiskeluaikojen venyminen

Yhdistettynä yleisen asumistuen leikkauksiin opiskelijoiden tulot pienenevät merkittävästi. Jo nykyisin noin puolet opiskelijoista työskentelee opintojen ohella, ja viime aikoina työn osuus on kasvanut opintojen kustannuksella opiskelijoiden keskuudessa, koska sosiaalietuudet ovat riittämättömiä. Siksi tämä ehdotus todennäköisesti lisää sekä opintojen ohella työskentelevien opiskelijoiden että työhön opiskelun sijaan käytettävien tuntien määrää. Tämän seurauksena opiskeluaikat venyvät ja opintojen keskeyttämisen riski kasvaa.

Vastoin koulutustavoitteita

Opintotuen reaaliarvon pienentyminen johtaisi siihen, että monet opiskelijat joutuisivat kasvattamaan velkataakkaansa opintojensa rahoittamiseksi tai yksinkertaisesti luopumaan opinnoistaan toimeentuloon liittyvien vaikeuksien takia. Tällä olisi kielteisiä vaikutuksia hallituksen koulutustavoitteiden kannalta, erityisesti korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden nuorten osuuden lisäämistä koskevan tavoitteen osalta.

Opintotuen indeksitarkistusten tekemättä jättämisen sijaan hallituksen tulisi pyrkiä varmistamaan se, että opintotuen taso pysyy inflaation ja kustannuskehityksen tahdissa. Tämä takaisi sen, että koulutusmahdollisuudet olisivat jatkossakin oikeudenmukaisesti kaikkien saavutettavissa, ja että voisimme jatkaa panostamista nuorten tulevaisuuteen ja koko yhteiskunnan kehitykseen. Opintotuen indeksitarkistusten tekemättä jättäminen on askel väärään suuntaan, ja kehotamme päättäjiä harkitsemaan tätä haitallista toimenpidettä uudelleen. Näillä perusteilla FSS vastustaa hallituksen esitystä eräiden etuuksien indeksitarkistuksista.

Cecilia Huhtala, puheenjohtaja

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Lisätietoja:

Poliittinen asiantuntija Henri Winberg, +358 44 258 8886, henri.winberg@skolungdom.com

Utlåtande till riksdagens social- och hälsovårdsutskott, 13.11.2023

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

RP 75/2023 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex och lagar som har samband med den samt till lag om ändring av 7 § i barnbidragslagen

Finlands Svenska Skolungdomsförbund rf tackar möjligheten till att avge sitt utlåtande i förslag till regeringens proposition RP 75/2023 rd.

FSS motsätter sig regeringens planer att indexjustera vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex. FSS representerar i detta sammanhang studeranden vid andra stadiet och folkhögskolor. Därför fokuserar detta utlåtande på konsekvenserna för vår målgrupp, främst gällande studiestödet och det allmänna bostadsbidraget.

Studiestödet är en viktig och avgörande social förmån som möjliggör jämlika utbildningsmöjligheter för alla medborgare oberoende socioekonomisk bakgrund. Studiestödets huvudsakliga mål är att möjliggöra heltidsstudier, något som kan försvåras med regeringens indexfrysningar. Allt fler studerande jobbar vid sidan om studierna, något som förlänger studietiderna och sätter ökat press på studerande. Regeringens proposition kommer således att påverka negativt studerandes försörjning och likvärdiga utbildningsmöjligheter samt riskera att förlänga studietiderna och öka antalet studeranden som avbryter sina studier.

Av alla dessa ovan nämnda orsaker är FSS oerhört oroad över regeringens kombination att indexfrysa studiestödet och det allmänna bostadsbidraget, samt RP 80/2023 plan om göra studiestödet mer lånebaserad med att öka de månatliga beloppen av studielånets statsborg. FSS är både orolig på propositionens konsekvenser på kort sikt, i form av bland annat på studerandes försörjning, men också på längre sikt, till exempel studerandes välmående och mentala hälsa, jämlika utbildningsmöjligheter samt med målet att öka utbildningsnivån FSS önskar sig att utskottet och riksdagen ser över även dessa konsekvenser i sin behandling av lagen, utöver att enbart kolla på de kortvariga finansiella konsekvenserna av lagen.

Ökad klyfta i utbildningsmöjligheter

Att frysa indexjusteringen av studiestödet skulle enligt förslaget skära ner 31,70 euro av stödet under denna regeringsperiod. Detta kombinerat med nedskärningarna i de allmänna bostadsbidraget innebär att regeringens åtgärder skär avsevärt ner studerandes försörjning. Studeranden lever ofta med begränsade ekonomiska resurser och är sällan i en position att kompensera för minskningen av studiestödets värde. Detta

innebär att de redan sårbara grupperna i samhället skulle drabbas hårdast av denna åtgärd. Det resulterar även i en ökad klyfta i möjligheterna att studera mellan studeranden från olika socioekonomiska bakgrunder.

Längre studietider

I samverkan med nedskärningarna i de allmänna bostadsbidraget kommer studerandes inkomster sjunka anmärkningsvärt. Cirka hälften av studerande jobbar redan vid sidan av studierna, och under den senare tiden har vi sett en ökad andel jobb på bekostnad av studierna bland studerande, på grund av otillräckliga sociala förmåner. Därför är det sannolikt att detta förslag kommer att öka antalet studerande som jobbar vid sidan av studierna samt antalet timmar som sätts på jobb istället för studier. Konsekvensen av detta blir allt längre studietider och ökad risk för att studerande avbryter sina studier.

Motverkar utbildningsmålen

Minskningen av det reella värdet av studiestödet skulle medföra att många studeranden tvingas ta på sig större skuldbörda för att finansiera sina studier eller helt enkelt avstå från att studera på grund av försörjningssvårigheter. Detta skulle ha negativa konsekvenser för regeringens utbildningsmål, speciellt med målet att öka andelen unga med en examen från tredje stadiet.

I stället för att frysa indexeringen av studiestödet bör regeringen arbeta för att säkerställa att studiestödet förblir i takt med inflationen och kostnadsutvecklingen. Detta skulle garantera att utbildningsmöjligheterna förblir tillgängliga och rättvisa för alla och att vi kan fortsätta att investera i våra ungdomars framtid och i samhällets utveckling som helhet. Att frysa indexeringen av studiestödet är ett steg i fel riktning och vi uppmanar beslutsfattare att ompröva denna skadliga åtgärd. Med denna motivering motsätter FSS regeringens proposition om indexjustering av vissa förmåner.

Cecilia Huhtala, puheenjohtaja / ordförande

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS

Tilläggsinformation

Politiskt sakkunnig Henri Winberg, +358 44 258 8886, henri.winberg@skolungdom.com